

INVENTARI DE LES JURISDICCIONS SENYORIALS A LA COMARCA DE L'ANOIA EN ELS SEGLES MODERNS

per Josep M. Torras i Ribé

En escometre l'estudi de les jurisdiccions feudals o senyorials resulta sorprenent constatar en totes les èpoques la desproporció existent entre l'extensió del mapa dominical, omnipresent en tot el territori, i el desconeixement generalitzat que tenim sobre la seva organització concreta ¹. La complexitat, el caràcter fragmentari i el funcionament autàrquic dels dominis senyorials en el transcurs dels segles, herència del procés de constitució dels diversos dominis, i d'unes vicissituds econòmiques, històriques i genealògiques perfectament diferenciades per a cada senyoriu, ha ocasionat arreu enormes dificultats a l'hora de pretendre sistematitzar les seves característiques bàsiques ².

Pel que fa a la distribució de les jurisdiccions sobre el territori, hom sol coincidir en que les proporcions entre els dominis baronials (laics i eclesiàstics) i la jurisdicció reial era arreu d'Europa, *grosso modo*, de dos terços pels primers i un terç pel segon, encara que aquestes xifres sofriren considerables variacions en el transcurs dels

1. PIERRE VILAR: *Catalunya dins l'Espanya moderna*. Barcelona, Edicions 62, 1964-1968, III, p. 552. Aquesta desconexença sobre les característiques de l'organització senyorial no és pas exclusiva de Catalunya. Cf. PIERRE GOUBERT: *El Antiguo Régimen*. Buenos Aires, Siglo XXI Editores, I, pp. 101-105. ALFONSO MARIA GUILARTE: *El régimen señorial en el siglo XVI*. Madrid, Instituto de Estudios Políticos, 1962, p. 314. ANTONIO DOMÍNGUEZ ORTIZ: "El ocaso del régimen señorial en la España del siglo XVIII". Dins *Hechos y figuras del siglo XVIII español*. Madrid, Siglo XXI Editores, 1973, p. 6. ID.: "El fin del régimen señorial en España". Dins *La abolición del feudalismo en el mundo occidental*. Madrid, Siglo XXI Editores, 1979, p. 72.

2. P. LEON; B. BONNIN *et alii*: "Régimen señorial y régimen feudal en la Francia del sudeste ¿decadencia o permanencia?". Dins *La abolición del feudalismo en el mundo occidental*. Madrid, Siglo XXI Editores, 1979, pp. 26-33 i 40-42. MARC BLOCH: *La sociedad feudal*. Madrid, Akal Universitaria, 1986, pp. 252-265. SALVADOR DE MOXÓ: "Los señoríos. En torno a una problemática para el estudio del régimen señorial". *Hispania*, n° 94 (Madrid, C.S.I.C., 1964), pp. 185-236. ID.: "Los señoríos, cuestiones metodológicas que plantea su estudio". *Anuario de Historia del Derecho Español*, XLIII (Madrid, 1973), pp. 273-309. ID.: "Los señoríos. Estudio metodológico". *I Jornadas de Metodología Aplicada a las Ciencias Históricas*, II (Santiago de Compostela, Facultad de Geografía e Historia, 1975), pp. 164-170. ID.: *La disolución del régimen señorial en España*. Madrid, C.S.I.C., 1965, p. 5.

segles, des d'una primera etapa en la qual podem observar una considerable correspondència entre la piràmide feudal i el mapa dominical català ³, seguit d'un intens procés de fragmentació de jurisdiccions, fonamentalment entre el "mer" i el "mixte" imperi, i encara en l'àmbit d'aquest darrer de sotsdivisió entre múltiples "castlanies" i tinences ⁴.

Un dels exemples més emblemàtics d'aquesta fragmentació i encavalcament jurisdiccional el tenim a la mateixa comarca de l'Anoia, en el poble de Vilanova del Camí, que a començaments del segle XVIII presentava una de les variables dominicals més enrevesades de Catalunya: era un domini dels ducs de Cardona, que en detentaven el "mer imperi" ; sobre la meitat del terme, però - l'anomenada Quadra de Vilanova-, exercia el "mixte imperi" el comte de Plasència, i el carrer major del poble servia de frontera de separació entre les dues jurisdiccions; finalment, per acabar-ho de complicar, la part de jurisdicció del comte de Plasència havia estat segrestada l'any 1714 pel reial patrimoni, a causa de la militància austriacista de Juan de Lanuza durant el setge de Barcelona ⁵. Aquest peculiar règim jurisdiccional ens és descrit minuciosament per la documentació borbònica de l'època: "Este lugar de Villanueva del Camino y la Quadra de Villanueva es un sólo lugar compuesto de una calle, y la una parte de la calle es del duque de Cardona, y la otra por la confiscación es del Rey, y por cada parte de calle havia un Bayle y

3. PIERRE BONNASSIE: *Catalunya mil anys enrera*. Barcelona, Edicions 62, 1979, II, pp. 137-248.

4. PIERRE VILAR: "El fin de los elementos feudales y señoriales en Cataluña en los siglos XVIII y XIX, con algunas referencias comparativas al resto de España y al Rosellón". Dins *La abolición del feudalismo en el mundo occidental*. Madrid, Siglo XXI Editores, 1979, p. 87. ID.: Catalunya, III, pp. 552 i 554. MONTSERRAT DURAN: "El règim senyorial català a l'època moderna: continuïtat i decadència". *Manuscrits*, n° 1 (Barcelona, 1985), pp. 31-33. M. PESET; V. GRAULLERA; M. F. MANCENO: "Plets, senyories i propietat a la València del segle XVIII". *Estudis d'Història Agrària*, n° 6 (Barcelona, C.E.H.I., 1985), pp. 207-222. FRANCISCO CARRERAS Y CANDI: "La institució del 'castlú' en Cataluña". *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, I (Barcelona, 1901-1902), pp. 4 i 14. Un intent de sistematització dels diversos components de la renda senyorial, en RAMON GARRABOU; ENRIC TELLO; ENRIC VICEDO: "De rentistas a propietarios: la gestión de patrimonios señoriales en Cataluña, del feudalismo tardío a la reforma liberal". Resum de ponències del congrés sobre *Señorío y feudalismo en la Península Ibérica*. (Zaragoza, Institución Fernando el Católico, 1989), pp. 142-144. Cal atribuir un especial interès a l'esquema sobre els diversos components de la renda, distribuït durant la lectura de la ponència.

5. SANTIAGO ALBERTÍ: *Diccionari biogràfic*. Barcelona, Albertí Editor, 1966, II, pp. 503-504.

un jurado. El Bayle de la una parte le nombraría el Duque de Cardona, y el de la otra parte el Conde de Plasencia, y ahora toca la nominación al Rey”⁶.

Respecte al context general català, les primeres dades sobre les quals poder elaborar un rudiment de mapa jurisdiccional corresponen al regnat de Pere el Cerimoniós, i concretament es poden deduir del fogatge de 1365-1370, que ofereix una estimació de 32.000 focs al domini reial (30'8 %), 40.000 a la jurisdicció nobiliària (38'5 %), 27.000 a l'eclesiàstica (26 %) i entorn de 4.000 focs alodials, ciutadans, etc.⁷ Aquestes proporcions, referides als recomptes posteriors, apareixen fonamentalment estables pel conjunt dels segles medievals. Segons el fogatge de l'any 1381, el domini reial comprendria el 31'5 % dels focs, mentre que les jurisdiccions baronials laïques i eclesiàstiques representarien respectivament el 35 i el 26 % dels focs⁸. I referit a mitjans segle XV, la distribució de jurisdiccions mostra els següents percentatges: un 31 % correspon al domini reial, mentre que en les jurisdiccions baronials s'atribueix un 38 % dels focs al domini nobiliari i un 26 % al domini eclesiàstic⁹.

Pel que fa als segles moderns, si bé l'atribució concreta de focs als diversos dominis varia substancialment segons la font utilitzada, en canvi la tendència general denota un relatiu enfortiment de les jurisdiccions baronials, en detriment del domini reial. Esteve de Corbera, per exemple, a començaments del segle XVII atribuïa 660 llocs al domini reial (26'9 %), 1.200 llocs al domini nobiliari (48'9 %) i 590 llocs al domini eclesiàstic (24'1 %) ¹⁰. I unes dades

6. ACA. *Rl. Aud. Corregimientos*. Reg. 178, f. 280.

7. PROSPERO DE BOFARULL Y MASCARÓ: "Censo de Cataluña ordenado en tiempo del rey Don Pedro el Ceremonioso". *Colección de Documentos Inéditos del Archivo General de la Corona de Aragón* (XII), Barcelona, Imprenta del Archivo, 1856, 376 p. RAMON D'ABADAL I DE VINYALS: *Pere el Cerimoniós i els inicis de la decadència política de Catalunya*. Barcelona, Edicions 62, 1972, p. 20.

8. SANTIAGO SOBREQÜÉS VIDAL: "La nobleza catalana en el siglo XIV". *Anuario de Estudios Medievales*, nº 7 (Barcelona, 1970-1971), p. 519.

9. JAUME SOBREQÜÉS I CALLICÓ: "L'estat català a la baixa edat mitjana: les Corts, la Generalitat i el Consell de Cent". *Formes i institucions del govern de Catalunya*. Barcelona, Institut Municipal d'Història, 1977, p. 48.

10. ESTEBAN DE CORBERA: *Cataluña Ilustrada. Contiene su descripción en común y particular, con las poblaciones, dominios y sucesos...* Napoli, Antonino Germinani, 1678, p.73.

semblants sobre la distribució de jurisdiccions a Catalunya es desprenen de la “Descripció y comte de tots los llochs, tant Reals com de Barons, de tota la Província de Cataluña”, realitzada per Peguera per a les frustrades Corts de 1626/1632. Segons Peguera 681 llocs corresponien al domini reial (28'5 %), 1.114 al domini baronial laic (46'7 %), i 589 a l'eclesiàstic (24'7 %) ¹¹. D'aquesta mateixa època existeix un extens treball cartogràfic de Jordi Vidal Pla sobre les possessions senyoriales de la noblesa catalana exiliada a Madrid en el transcurs de la Guerra dels Segadors ¹².

Pel que fa al segle XVIII s'han elaborat també diversos treballs cartogràfics sobre la distribució dels dominis baronials catalans, especialment per Consuelo Recio Marcas i Albert Cots i Castanyer, encara que es poden advertir importants discrepàncies respecte a la distribució de les diverses jurisdiccions sobre el territori, conseqüència de les modificacions sofertes en aquesta època per la titularitat d'un nombre considerable de dominis ¹³. Segons les dades del cens de 1797, Vilar atribuïa, per exemple, 404 llocs als domini reial (27'6 %), 742 llocs al domini nobiliari (50'6 %) i 319 llocs a l'eclesiàstic (21'7 %), mentre que Domínguez Ortiz, també a finals del segle XVIII, feia un recompte de 588 llocs pel domini reial (34'5 %), 778 llocs pel domini nobiliària (45'7 %), 261 (15'3 %) llocs pel domini eclesiàstic, i 75 llocs d'ordres militars (4'4 %) ¹⁴. Aquestes

11. LLUÍS DE PEGUERA: *Pràctica, forma y stil, de celebrar Cort Generals en Cataluña, y materias incidentes en aquelles*. Barcelona, Gerony Margarit, 1632, pp. 155-234 [Reed. Facsimil, Barcelona, Ed. Base, 1974]. Existeix un recompte manuscrit, sense datar, de les jurisdiccions catalanes dividides en vegueries, que podria ésser una còpia de l'original de Peguera, bé que presenta algunes modificacions. Cf. BC. Ms. 313. Càlculs sobre les dades de Peguera en J. H. ELLIOTT: *La revolta catalana (1598-1640)*. Barcelona, Editorial Vicens Vives, 1966, p. 90. JOAQUIM NADAL I FARRERAS: “Catalunya dins l'imperi hispànic: l'articulació institucional i el seu funcionament”. *Història de Catalunya*, IV (Barcelona, Salvat Editores, 1978), p. 16. També RICARDO GARCIA CÁRCCEL: *Historia de Cataluña. Siglos XVI-XVII*. Barcelona, Edicions Ariel, 1985, I, p. 52.

12. JORDI VIDAL PLA: *Guerra dels Segadors i crisi social*. Barcelona, Edicions 62, 1984, pp. 117-134.

13. CONSUELO RECIO MARCAS: *El régimen señorial en Cataluña en vísperas de su disolución*. Tesina de Llicenciatura, Universitat de Barcelona, 1972, mapa entre les pàgines 38 i 39. ALBERT COTS I CASTAÑÉ: *Aproximació a l'estudi dels conflictes senyoriales a Catalunya, 1751-1837*. Tesina de Llicenciatura, Universitat de Barcelona, 1984, p. 242. Cf. també ID.: “Institucions senyoriales i opinió pública a Catalunya entre 1751 i 1808: Una aproximació a partir de l'estudi d'alguns conflictes senyoriales”. *1er. CHMC*, I (Barcelona, 1984), p. 300. ID.: “Aproximació a l'estudi dels conflictes senyoriales a Catalunya (1751-1808)”. *Estudis d'Història Agrària*, n° 6 (Barcelona, C.E.H.I., 1985), p. 264.

14. VILAR: *Catalunya*, III, p. 499. DOMÍNGUEZ ORTIZ: *El ocaso del régimen señorial*, pp. 139-180.

mateixes discrepàncies posarien de manifest la complexitat que planteja l'atribució de les diverses jurisdiccions senyoriales sobre el territori, dificultats que s'accentuen notablement quan abandonem les grans xifres extretes de les fonts censals generals, i ens endinsem en el bigarrat trencaclosques de les petites jurisdiccions i condominis, sovint no coincidents amb els límits dels actuals termes municipals, sinó esquarterats en múltiples nuclis de poblament menors: quadres, caserius, etc.

Centrant-nos en l'àmbit de la comarca de l'Anoia, la confecció d'un mapa de les jurisdiccions senyoriales planteja considerables dificultats a causa de la fragmentació de les fonts documentals, i deixant de banda les descripcions generals realitzades per Recio i Cots, aquesta realitat es tradueix en un tractament molt dispers i incomplet del tema per part dels diversos autors. Un exemple especialment notori i significatiu de les dificultats que planteja la fixació de la titularitat de les jurisdiccions senyoriales sobre els diversos pobles de la comarca el tindriem en el cas d'Igualada, atribuïda per Peguera en exclussiva al domini reial l'any 1632 ¹⁵, considerada per Cosme de Medicis un condomini entre el rei i el monestir de Montserrat l'any 1668 ¹⁶, i adjudicada l'any 1808 a la jurisdicció del bisbe de Tortosa per Alexandre de Laborde ¹⁷, quan en realitat cap d'aquestes atribucions era certa, ja que desde l'any 1622 la jurisdicció sobre Igualada havia estat comprada pel propi municipi al monestir de Sant Cugat del Vallès, i des d'aquella època la vila estava sotmesa a un sistema de condomini exercit pel rei i el municipi d'Igualada, per mitjà d'un sots-veguer i d'un batlle baronial ¹⁸.

15. PEGUERA: *Práctica, forma y stil*, p. 161.

16. A. SANCHEZ RIVERO; A. MARIUTTI: *Viaje de Cosme de Médicis por España y Portugal (1668-1669)*. Madrid, Centro de Estudios Históricos, 1933, pp. 44-45.

17. ALEXANDRE DE LABORDE: *Itinéraire descriptif de l'Espagne*. Paris, Imprimerie de Fermin Didot, 1827, I, pp. 72-76.

18. JAIME GOMIS Y GALTÉS: "Historia y descripción de la villa de Igualada". Dins JUAN PADRO Y SERRALS: *La Sagrada y Prodigiosa Imagen del Santo Cristo de Igualada*. Igualada, Imp. de Joaquín Jover y Serra, 1852 ^[2], p. 69. JOAN SEGURA: *Història d'Igualada*. Barcelona, Estampa d'Eugeni Subirana, 1907, I, pp. 537-541. JOAN MERCADER: *La ciutat d'Igualada*. Barcelona, Ed. Barcino, 1953, p. 58. Cf. *infra*.

El primer intent de traçar un mapa de les jurisdiccions senyoriales de la comarca de l'Anoia fou realitzat per Joan Mercader, dins d'un estudi de conjunt sobre la formació del corregiment de Vilafranca del Penedès l'any 1716, encara que només prestà atenció a un nombre limitat de senyories ¹⁹. També prenent com a tema d'estudi el corregiment de Vilafranca del Penedès, Jordi Vidal Pla elaborà una mapa complet de les jurisdiccions, bé que en el cas de l'Anoia solament cartografià unes poques poblacions de la zona oriental de la comarca (Bellprat, Miralles, la Llacuna, Piera, Hostalets de Pierola i el Bruc), en les quals identificà la seva pertinença al domini reial, baronial o eclesiàstic ²⁰. Les jurisdiccions d'aquesta mateixa llinda amb el corregiment de Vilafranca foren també utilitzades per Ramon Arnabat en el seu estudi sobre la conflictivitat senyorial a la segona meitat del segle XVIII ²¹. Ramon Alberch i Antoni Simón treballaren tangencialment sobre les jurisdiccions senyoriales de l'Anoia en el seu estudi sobre el cens de l'any 1595, referit a les terres i parroquies dels bisbats de Solsona, Vic i l'Urgell, però que en el cas de l'Anoia comprèn només una petita porció de l'àrea segarrena de la comarca, referida al deganat de Prats de Rei ²². La transcripció per Antoni Pladevall de la visita pastoral del bisbe de Vic Antonio Manuel Artalejo, l'any 1780, esmenta les jurisdiccions de tots els pobles dels deganats d'Igualada i Prats de Rei ²³. L'estudi de les rendes dels Cardona-Medinaceli a Catalunya permeté cartografiar els seus

19. JOAN MERCADER: "Los comienzos de la planta corregimental en las comarcas del Penedès y Conca d'Òdena". Dins *Actas y comunicaciones de la 1ª Asamblea Intercomarcal de Investigadores del Penedès y Conca d'Òdena* (Martorell, 1950), pp. 69-74, i mapa p. 73.

20. JORDI VIDAL PLA: "Els dominis jurisdiccionals a la Catalunya moderna: estudi de fonts i assaig cartogràfic". *Ier. CHMC*, II (Barcelona, 1984), pp. 343-347. Anteriorment el mateix autor havia elaborat un mapa fragmentari dels dominis baronials de l'Anoia, corresponents a la noblesa exiliada durant la Guerra dels Segadors. ID.: *Guerra dels segadors*, p. 126.

21. RAMON ARNABAT I MATA: "Conflictes senyoriales al corregiment de Vilafranca: 1759-1788". *2on. CHMC*, I (Barcelona, 1988), pp. 625-626.

22. ANTONI SIMON TARRÉS; RAMON ALBERCH I FUGUERAS: "El cens de 1595. Bisbats de Solsona, Vic i Alt Urgell". *Revista catalana de Geografia*, nº 9 (Barcelona, 1981), pp. 91-92.

23. ANTONI PLADEVALL: "Un cens demogràfic i econòmic del bisbat de Vic del 1780". *Revista Catalana de Geografia*, any I, vol. I, nº 4 (Barcelona, octubre-desembre de 1978), pp. 596-604.

dominis a la comarca de l'Anoia a finals del segle XVIII²⁴. També reberen un tractament cartogràfic els drets senyorials arrendats a finals del segle XVIII per la Companyia d'Aragó en alguns dominis de l'Anoia²⁵. Per la seva banda, Josep Riba i Gabarró publicà una sèrie de cinquanta-un articles amb el títol genèric de "Títols nobiliàris d'Anoia", que si bé aporten nombroses notícies documentals sobre el mapa jurisdiccional de l'Anoia, en canvi aparèixen com a molt desiguals en les seves informacions, i per tant no permeten un estudi seriats exhaustiu²⁶.

En realitat, doncs, no existeix propiament un estudi de conjunt sobre les jurisdiccions senyorials de la comarca de l'Anoia, i lamentablement aquesta carència no pot ésser suplerta amb la documentació continguda en les respostes dels municipis de l'Anoia als "Qüestionaris" de Francisco de Zamora, que abasten menys de la meitat de les seves poblacions. Al marge d'aquesta documentació, i en referència a la comarca de l'Anoia, existeix a l'Arxiu de la Corona d'Aragó una de les col·leccions de capbreus més importants i completes de les conservades a Catalunya, documentació que es presenta com un instrument fonamental per a l'estudi en profunditat del regim senyorial per a totes les èpoques²⁷, bé que la seva explotació planteja una complexitat considerable i exigeix una

24. MONTSERRAT CAMINAL; ESTEBAN CANALES; ANGELS SOLÀ; JAUME TORRAS: "Moviment de l'ingrés senyorial a Catalunya (1770-1835). Els arrendaments de la casa de Medinaceli". *Recerques*, nº 8 (Barcelona, 1978), p. 53.

25. Mª ROSA PIJUAN DOMÈNECH: "La factoria barcelonesa de la Companyia d'Aragó: dades sobre els arrendaments de drets senyorials (1793-1801)". *Ier. CHMC* (Barcelona, 1984), I, p. 774.

26. Conjunt d'articles publicats al bisetmanari *Igualada*, *periòdic de l'Anoia*, entre els mesos de setembre de 1987 i octubre de 1988.

27. Sobre la qualitat documental dels capbreus, i els problemes que planteja la seva utilització, Cf. MARC BLOCH: *La historia rural francesa: caracteres originales*. Barcelona, Editorial Crítica, 1978, p. 391. ALEXIS DE TOCQUEVILLE: *El Antiguo Régimen y la revolución*. Madrid, Ediciones Guadarrama, 1969, p. 43. VILAR: *Catalunya*, III, p. 552. MANUEL RIU I RIU: "Els capbreus, font important per a la història socio-econòmica dels senyorius laics i eclesiàstics: dos exemples catalans del segle XVIII referents al monestir de Santa Maria de Montbenet (Bages)". *Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos*, V (Barcelona, Col·legi Notarial, 1977), p. 104. GASPÀR FELIU I MONTFORT: "L'estudi seriats dels capbreus com a font per a la història agrària: l'exemple de Palau d'Anglesola". *Ier. Col·loqui d'Història Agrària*. València, Institució Alfons el Magnànim, 1983, p. 214. EVA SERRA: "El règim feudal al camp català als segles XVI i XVII". *Estructura social i econòmica del camp català*. Barcelona, Institut Municipal d'Història, 1978, p. 63. RAFAEL BENITEZ SANCHEZ-BLANCO; FERNANDO ANDRES ROBRES: "Formas de transmisión de la propiedad en el País Valenciano (siglos XVII-XVIII). Aproximación metodológica a un nuevo tratamiento de una fuente notarial clásica: los cabreves". Dins *La documentación notarial y la*

enorme dedicació, per la qual cosa serà utilitzat solament de manera puntual en aquest treball. En concret existeixen prop de cent-cinquanta capbreus referits a les terres de la comarca de l'Anoia, encara que distribuïts desigualment per la geografia comarcal, de tal manera que mentre que sobre alguns senyoriis, per exemple Òdena, Montbui, Claramunt, etc., es conserven autèntiques col·leccions de capbreus, de fins i tot més de quinze capbreuacions cadascun, amb un vano cronològic exhaustiu des del segle XV fins a finals del segle XVIII ²⁸, molts d'altres dominis, en canvi, fonamentalment el més modestos, manquen de qualsevol tipus de documentació, o disposen solament de capbreus fragmentaris ²⁹.

De l'aplec documental que acabem de descriure, n'hem extret el següent inventari de jurisdiccions, que abasta cronològicament els segles XVII i XVIII. Respecte a la seva elaboració, cal cridar l'atenció, en primer lloc, en el fet que les jurisdiccions multipliquen extraordinàriament les demarcacions existents sobre les terres de la comarca de l'Anoia, de tal manera que els trenta-quatre municipis històrics queden fragmentats en més de vuitanta jurisdiccions, moltes d'elles de dimensions insignificants (quadres, caserius, etc.), que converteixen les terres de la comarca en un autèntic "puzzle" que complica en gran manera -i de fet impossibilita- el poder traçar un mapa rigorós i exhaustiu de la seva geografia dominical. Atenent aquesta realitat, hem assenyalat en cada cas, entre claudàtors, el nom

historia. Actas del II Coloquio de Metodología Histórica Aplicada, I (Santiago de Compostela, Universidad de Santiago [1982] 1984), pp. 353-370. ID.: "Distribución social y formas de transición de la propiedad desde los libros 'cabreos' catalanes. Aproximación metodológica (el ejemplo del Tarragonés: Salomó, 1594-1762)". *Ier CHMC* (Barcelona, 1984), I, pp. 233-244. Sobre l'efectivitat jurídica dels capbreus encara a finals del segle XVIII, Cf. JAIME TOS Y URGELLES: *Tratado de la capbreuación según el derecho y estilo del Principado de Cataluña*. Barcelona, Imp. de Raymundo Martí, 1774, 108 p. [1826 (2^a)].

28. ACA. *Sèrie Protocols Notarials (Igualada)*. Sobre Òdena existeixen capbreuacions en els anys 1467, 1535, 1580, 1625, 1637, 1660, 1676, 1703, 1728, 1746, 1756, 1762, 1775 i 1801; sobre Montbui en els anys 1403, 1544, 1600, 1635, 1651, 1685, 1727, 1763, 1770 i 1786; sobre la Poble de Claramunt en els anys 1629, 1659, 1662, 1677, 1705, 1725, 1729, 1731, 1756 i 1785.

29. Descripcions del contingut d'aquest fons documental en JUAN MERCADER RIBA; IGNACIO COLOMER PRESAS: *Los archivos de Igualada. (Recensión histórica y descriptiva)*. Igualada, C.E.C.I., 1951, pp. 16-17. FEDERICO UDINA MARTORELL: *Guía histórica y descriptiva del Archivo de la Corona de Aragón*. Madrid, Ministerio de Cultura, 1986, p. 370.

del terme municipal quan el nucli de població documentat no n'era titular. Com a elements accessoris, que també dificulten en gran mesura el treball cartogràfic, caldria fer notar per una banda les sensibles variacions que es poden observar en la titularitat dels dominis al llarg del temps, i per l'altre l'elevat nombre de condomis que mostra la documentació.

Les jurisdiccions senyoriales a la comarca de l'Anoia en els segles moderns ³⁰

Albarells [Argençola]:

1632: Monestir de Montserrat.

1719: Abat i monestir de Montserrat.

1780: Monestir de Montserrat.

Aleny [Calonge de Segarra]

1632:—

1719:—

1780: Abad de Cardona.

Argençola:

1632: Jurisdicció civil de baró [Josep de Moxó] i criminal del duc de Cardona.

1719: Marquès d'Argençola ³¹

1780: Marquès d'Argençola.

30. Aquest inventari ha estat elaborat a partir de les dades següents: PEGUERA: *Práctica, forma y stil*, pp. 155-234. ACA. *Rl. Aud. Corregimientos*. Registres nº 176 i 178. BPRM. Ms. nº 1678, 1679, 1680, 2468, 2472, 2474 i 2476. "Noticia del Principado de Cataluña dividido en Corregimientos, con expresión de las Ciudades, Villas, Lugares y Quadras en sus confrontaciones y jurisdicciones, y el número de casas y habitantes de ellas". Transcrit per JOSEP IGLESIES: *Estadísticas de población de Catalunya el primer vicenni del segle XVIII*. Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana, 1974, II, *passim*. SIMON; ALBERCH: *El cens de 1595*, pp. 91-92. PLADEVALL: *Un cens demogràfic*, pp. 596-604.

31. El títol de marquès d'Argençola havia estat atorgat per Felip V, l'any 1702, a Jeroni de Rocabertí i Argençola. JOSEP RIBA I GABARRÓ: "Títols nobiliaris d'Anoia. Marquès d'Argençola". *Igualada*, nº 3336 (Igualada, 5 de setembre de 1987), p. 23.

Astor [Pujalt]:

1595: Calders, barons de Segur.

1632: Condomini de baró i jurisdicció reial.

1719: Condomini entre Maria de Meca i la jurisdicció reial.

1780: Ramon de Copons.

Bellprat:

1632: Comte de Santa Coloma.

1719: Comte de Santa Coloma.

1780: Comte de Santa Coloma.

Boixadors [Sant Pere Sallavinera]:

1595: Galceran de Foixà.

1632: Jurisdicció de baró ³²

1719: Bernat de Foixà

1780: Joan de Foixà.

El Bruc:

1632: Abat de Montserrat,

1719: Abadia de Montserrat

1790:---

Cabrera d'Anoia:

1632: Jurisdicció de baró [Lluís de Foixà].

1719: Antoni de Foixà

1790:---

Calaf:

1595: Duc de Cardona.

1632: Duc de Cardona.

32. L'any 1622 el castell de Boixadors havia estat alienat pels Foixà a la família Salvà. JOSEP M. ESTANY I FERRER: "Sant Pere Sallavinera". Dins JOSEP M. TORRAS I RIBÉ [Coord.]: *Història de l'Anoia*. Manresa, Parcir Edicions Selectes, 1988-1990, II, p. 470.

1719: Duc de Cardona.

1780: Duc de Cardona.

Calonge de Segarra:

1595: Duc de Cardona.

1632: Duc de Cardona.

1719: Duc de Cardona.

1780: Duc de Cardona.

Capellades:

1632: Monestir de Sant Cugat del Vallès i Duc de Cardona³³.

1719: Monestir de Sant Cugat del Vallès (Pabordia del Penedès) i Duc de Cardona.

1790: Ignasi de Vilalba i de Fivaller³⁴.

Carbasí [Argençola]:

1632: Monestir de Montserrat

1719: Abat i monestir de Montserrat.

1780: Monestir de Montserrat.

Carme:

1632: Duc de Cardona.

1719: Duc de Cardona.

1790: Duc de Medinaceli.

33. La part de jurisdicció de Sant Cugat procedia de la donació d'un alou al monestir l'any 1147, per part de Pere Bernard. Mª CARMEN ALVAREZ MARQUEZ: "El señorío de los Ódena a través de la documentación existente en el archivo ducal de Medinaceli (año 990-fines del siglo XII). *Historia, Instituciones, Documentos*, V (Sevilla, Publicaciones de la Universidad de Sevilla, 1978), p. 84. El condomini baronial sobre Capellades és expressat per PEGUERA en els següents termes: "*la jurisdicció civil plena [és] del Paborde de Sant Cugat, i lo mer imperi del Duch de Cardona*" (*Práctica, forma y stil*, p. 161). En canvi, en la *Descripció y compte de tots los llochs* [BC, Ms. 313], d'aproximadament la mateixa època, les jurisdiccions s'expressen de la següent manera: "*Civil del Paborde del Penedès y criminal del Duc de Cardona*".

34. Tot i que l'atribució del domini sobre Capellades resulta inequívoca en la resposta al "*Qüestionari*" de Zamora (BPRM. Ms. n° 1679, pregunta n° 13), pensem que pot tractar-se d'un error d'apreciació dels redactors, ja que l'abat del monestir de Sant Cugat continuava exercint inequívocament la jurisdicció a finals del segle XVIII, realitzà la darrera capbreu entre els anys 1805 i 1805, i cobrà les prestacions senyoriales fins l'any 1830. Cf. JOSEP RIBA I GABARRÓ: "Capellades", dins *Història de l'Anoia*, I, pp. 221.

Castellfollit de Riubregós ³⁵ :

1632: Duc de Cardona.

1719: Duc de Cardona.

1790: —

Castellnou de Porquerisses [Argençola]:

1632: Monestir de Montserrat.

1719: Monestir de Montserrat.

1780: Monestir de Montserrat.

Castellnou de Santa Maria del Camí [Veciana]:

1632: Monestir de Montserrat.

1719: Abat de Montserrat.

1780: Monestir de Montserrat.

Castellolí:

1632: Duc de Cardona.

1719: Duc de Cardona.

1780: Duc de Cardona.

Clariana [Argençola]:

1632: Condomini de baró [Baltasar Ausias-Marc i d'Altarriba] i jurisdicció reial.

1719: Condomini entre Francesc de Moixó i la jurisdicció reial.

1780: Francesc Aixó [Moixó].

Clau de Miralles [Veciana]:

1632: —

1719: Condomini entre Jaume de Copons i la jurisdicció reial.

1790: —

35. En la *Descripció y compte de tots los llocs* [BC, Ms. 313] surt citat erròniament com "Castellfullit de Ribagorça".

Conill [Pujalt]

1632: Abat de Cardona.

1719: Abat de Cardona.

1780: Abat de Cardona.

Copons:

1632: Jurisdicció reial.

1719: Jurisdicció reial.

1780: Jurisdicció reial.

Durban [Veciana]:

1632: Jurisdicció de baró.

1719: Francesc Sabater.

1790:—

Durfort [Calonge de Segarra]:

1632: [Abat de Cardona].

1719: Abat de Cardona.

1780: Abat de Cardona.

Enfesta [La Molsosa]:

1632: Duc de Cardona.

1719: Josep d'Aguiar, amb la jurisdicció confiscada pel reial patrimoni.

1790: [Oleguer Guitart]³⁶

Espelt [Òdena]:

1632: Duc de Cardona i comte de Savallà.

1717: Duc de Cardona i comte de Savallà, amb la jurisdicció confiscada pel reial patrimoni.

36. L'any 1760 exercia actes de jurisdicció sobre Enfesta el comerciant de Barcelona Oleguer Guitart, però podria tractar-se d'un arrendador de drets. JOSEP RIBA I GABARRÓ: "Títols nobiliaris de l'Anoia. Les senyories jurisdiccionals". *Igualada*, n° 3412 (Igualada, 23 de juny de 1988, p. 27.

1790: Comte de Perelada ³⁷.

Esplugues [Òdena]:

1632: Duc de Cardona.

1719: Duc de Cardona.

1790:—

Fiol [Sant Martí de Tous]:

1632: Duc de Cardona.

1719: Duc de Cardona.

1780: Duc de Cardona.

Font de la Reina [Capellades]:

1632: —

1719: Monestir de Sant Cugat del Vallès (Pabordia del Penedès) ³⁸.

1790:—

La Fortesa [Boxadors]:

1632: Jurisdicció de baró.

1719: Bernat Foixà.

1780: Joan de Foixà.

Freixe [Piera]:

1632:—

1719: Antoni Foixà.

1790:—

Galí, quadra de [Prats de Rei] ³⁹:

37. L'atribució del domini sobre l'Espelt al comte de Perelada apareix també en una indagació sobre les jurisdiccions baronials del partit d'Igualada de finals del segle XVIII (AHML. *Fons Municipal*. Reg. 1797, f. 15, 7 de desembre de 1797).

38. Segons el manuscrit "*Noticia del Principado de Cataluña...*" (A.H.C.B. Ms. B-45), transcrit per RECIO MARCAS, la Font de la Reina apareix com un domini del duc de Cardona (*El régimen señorial*, pp. 171-176).

39. Aquest lloc, juntament amb els de Solanelles, Puigdemàger i Seguer, fins a l'any 1788 formà part del terme de Prats

1632: Jurisdicció reial.
1719: Jurisdicció reial.
1780: Jurisdicció reial.

La Goda [Argençola]:

1632: Condomini de baró i la jurisdicció reial.
1719: Abat de Montserrat.
1780:⁴⁰

La Guàrdia Pilosa [Pujalt]:

1595: Eimeric.
1632: Jurisdicció de baró.
1719: Jaume Copons, amb la jurisdicció segrestada pel reial patrimoni.
1780: Ramon de Copons.

Igualada:

1632: Jurisdicció reial ⁴¹.
1717: Condomini entre la jurisdicció reial i el municipi d'Igualada ⁴².
1780: Ajuntament d'Igualada.
1788: Condomini entre la jurisdicció reial i l'ajuntament d'Igualada.

de Rei: "Estos quatro lugares son de jurisdicción Real, antes estaban unidos a la jurisdicción de Prats de Rey, y con provisión del Consejo de 7 de febrero de 1788 se les concedió facultad para establecer en cada uno de ellos un regidor con jurisdicción pedanea" (A.C.A. *Rl. Aud. Corregimientos*. Reg. 177, F. 483). Respecte a les demarcacions eclesiàstiques, la quadra de Galí apareix com a sufragània de la parròquia de Sant Martí de Sesgueioles. PLADEVALL: *Un cens demogràfic*, p. 603.

40. En l'enquesta de la visita pastoral del bisbe de Vic Manuel Antonio Artalejo es descriu la parròquia de Sant Pere de la Goda, sufragània de Fillol, i és atribuïda a la jurisdicció de Francesc de Moxó. *Ibidem*, p. 597.

41. Aquesta atribució en exclusiva de la jurisdicció sobre Igualada al domini reial probablement calgui entendre-la només a efectes de la representació en Corts. Tradicionalment Igualada havia estat sotmesa a un règim de condomini entre la jurisdicció reial i el monestir de Sant Cugat del Vallès. L'any 1622 aquesta part de jurisdicció fou venuda al municipi d'Igualada. ACA. *Monacals*, Reg. 1418, plec solt de 17 folis, 22 de juny de 1622.

42. Aquest peculiar sistema de condomini era descrit en els següents termes per la documentació borbònica de començaments del segle XVIII: "Villa de Igualada. La jurisdicción de esta villa de tiempo muy antiguo ha sido mixta, esto es del Rey y del Paborde del Panadés del monasterio de Sn. Cucufate, hasta que la misma villa compró la jurisdicción del Paborde. Y desde entonces el exercizio de la jurisdicción ordinaria, assí civil como criminal, se ha exercido promiscuamente por un Bayle nombrado por la villa, y por otro Bayle con nombre de Sosveguer nombrado por el Rey". ACA. *Rl. Aud. Corregimientos*. Reg. 178, f. 237-237v.

Jorba:

1632: Jurisdicció de baró [Jerònima I de Rajadell i d'Oms].

1719: Comte de Robres ⁴³.

1780: Comte d'Aranda ⁴⁴.

La Llacuna:

1632: Baró de la Llacuna.

1719: Marquès d'Aitona.

1790: [Duc de Medinaceli] ⁴⁵.

Manresana dels Prats [Prats de Rei]:

1595: Jurisdicció reial.

1632: Jurisdicció reial .

1719:

1780: Jurisdicció reial ⁴⁶.

Masquefa:

1632: Jurisdicció reial.

1719: Jurisdicció reial.

1790: —

43. El domini sobre Jorba és atribuït per la sèrie "Corregimientos" al comte de Robres (ACA.RI. Aud. Corregimientos, Reg. 176, F. 28), mentre que en la "Noticia de Principado de Cataluña", de l'any 1719, s'assenyala que la jurisdicció corresponia al "Marqués de Torres, que vive en Zaragoza". Cf. IGLESIES: *Estadísticas de población*, II, p. 944. Aquesta atribució també es repeteix en el manuscrit "Noticia del Principado de Cataluña..." (RECIO MARCAS: *El régimen señorial*, p. 181).

44. L'atribució del domini sobre Jorba al comte d'Aranda provenia del matrimoni entre Maria Josepa Pons de Mendoza y de Bourmouville amb Pedro Bonaventura Abarca de Bolea, comte d'Aranda, marquès de Torres i baró d'Alcaten. JOSEP RIBA I GABARRÓ: "Títols nobiliaris d'Anoia. Baró de Jorba". *Igualada*, n° 3376 (Igualada, 6 de febrer de 1988), p. 21.

45. Maria Teresa de Montcada i Benavides havia contret matrimoni amb Luís Antonio Fernández de Córdoba-Figueroa de la Cerda, duc de Medinaceli i de Cardona. MARCEL·LÍ VALLS I PRAT: *Cronologia històrica de la Llacuna*. Capellades, Romanyà Valls, 1984, p. 225. JOSEP RIBA I GABARRÓ: "Títols nobiliaris d'Anoia. Baró de la Llacuna". *Igualada*, n° 3382 (Igualada, 27 de febrer de 1988), p. 21.

46. En la visita pastoral del bisbe Antonio Manuel Artalejo apareix sota la denominació de Sant Andreu de la Manresana. PLADEVALL: *Un cens demogràfic*, p. 601.

Miralles de Copons [Veciana]:

1632: Jurisdicció de baró [Varvassoria de Toralla].

1719: Jaume de Copons.

1780: Baró de Segur ⁴⁷.

Mirambell [Calonge de Segarra]:

1632: Duc de Cardona.

1719: Duc de Cardona.

1780: Duc de Cardona.

La Molsosa:

1632: Duc de Cardona.

1719: Duc de Cardona.

1780: Duc de Medinaceli.

Montfalcó lo Gros [Veciana]:

1632: Jurisdicció reial ⁴⁸.

1719: Jurisdicció reial.

1790: —

Montmaneu:

1632: Jurisdicció reial.

1719: Jurisdicció reial.

1780: Jurisdicció reial.

Òdena:

1632: Duc de Cardona.

47. A mitjans segle XVIII la jurisdicció sobre Miralles era atribuïda a Joan Antoni de Sentmenat i de Boixadors. JOSEP RIBA I GABARRÓ: "Títols nobiliaris d'Anoia. Senyor de Miralles (Veciana)". *Igalada*, n° 3374 (Igalada, 30 de gener de 1988), p. 23.

48. Segons PEGUERA "és del senyor Rey, y la jurisdicció civil plena la exerceix lo sotveguer dels Prats del Rey, y lo mer imperi se exerceix per lo sotsveguer de Copons" (*Pràctica, forma y stil*, p. 199). Segons altres fonts, però, fins el segle XVIII una part de la jurisdicció hauria correspost a la baronia de Merlès, i diverses castlanies foren exercides pel baró de Segur i el cavaller Salvador March. Cf. JOSEP RIBA I GABARRÓ: "Veciana", dins *Història de l'Anoia*, II, pp. 387-388.

1719: Duc de Cardona.
1790: Duc de Medinaceli.

Orpí:

1632: Duc de Cardona.
1719: Condomini entre Joan de Padró i el Duc de Cardona ⁴⁹.
1790: Liberata de Padró i de Vilossa ⁵⁰.

Piera:

1632: Monastir de les monges de Pedralbes.
1719: Abadesa del convent de Pedralbes.
1790:—

Pierola:

1632: Comte de Quirra ⁵¹.
1719: Pau Dalmases ⁵².
1790:—

La Pobra de Claramunt:

1632: Duc de Cardona.
1717: Duc de Cardona.

49. La casa ducal de Cardona tenia el mer imperi sobre el castell i terme d'Orpí, com a part integrant de la baronia de la Conca d'Odena. El mixte imperi, o jurisdicció baixa, havia estat comprada l'any 1677 per Joan Serrals, pareire d'Igualada, i era exercida des de l'any 1701 per Joan de Padró. Cf. JOSEP M. TORRAS I RIBÉ: *Evolució social i econòmica d'una família catalana de l'Antic Règim. Els Padró d'Igualada (1642-1862)*. Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana, 1976, pp. 75-92. ID.: "El senyoriu d'Orpí: impacte de la primera llei abolicionista (1811) sobre les relacions entre senyors i vassalls". *Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos*, VI (Barcelona, Colegio Notarial, 1978), pp. 327-347.

50. L'any 1772 la jurisdicció sobre Orpí era atribuïda erròniament per ARNABAT a la marquesa de Dosaguas (*Conflictos señoriales*, p. 623).

51. Aquesta atribució probablement es tracta d'un error de transcripció de l'original de Peguera, que no em pogut identificar. La mateixa atribució surt també reproduïda en la *Descripció y compte de tots los llochs* [BC, Ms. 313]. A començaments del segle XVII el domini sobre Pierola era exercit per Cristòfol de Carros i de Centelles. JOSEP TÉRMENS I SAMSÓ; FRANCESC VALLS I JUNYENT: "Pierola", dins *Història de l'Anoia*, II, p. 126.

52. L'any 1698 la jurisdicció sobre Pierola havia estat comprada per Pau Ignasi de Dalmases i Ros, a qui l'Arxiduc Carles d'Àustria atorgà el títol de marquès de Vilallonga. JOSEP RIBA I GABARRÓ: "Títols nobiliaris d'Anoia. Baró de Pierola". *Igualada*, n° 3378 (Igualada, 13 de febrer de 1988), p. 25.

1790: Duc de Medinaceli i Cardona.

Porquerisses [Argençola]:

1632: Religió de Sant Joan.

1719: Orde de Sant Joan de Jerusalem.

1780: Cavallers de Sant Joan.

Prades de la Molsosa [La Molsosa]:

1632:—

1719: Duc de Cardona.

1790:—

Prats de Rei:

1595: Jurisdicció reial.

1632: Jurisdicció reial.

1717: Jurisdicció reial.

1780: Jurisdicció reial.

Puigdemàger ⁵³:

1632: Jurisdicció reial.

1717: Jurisdicció reial.

1790: —

Pujalt:

1595: Duc de Cardona.

1632: Duc de Cardona.

1719: Duc de Cardona.

1790: Duc de Cardona.

Quadrells [La Molsosa]:

1632: Jurisdicció civil de baró i criminal del duc de Cardona.

53. El lloc de Puigdemàger, juntament amb Seguer, Solanelles i la quadra de Galí, havien format part del terme de Prats de Rei fins a l'any 1788, però en endavant tingueren jurisdicció pedània pròpia. Cf. nota 37, [Quadra de Galí].

1719: Condomini entre Antoni de Magarola i el duc de Cardona ⁵⁴.

1774: Josep Magí de Magarola ⁵⁵.

Rocamora [Argençola]:

1632: Monestir de Montserrat.

1719: Abat de Montserrat.

1780: Abat de Montserrat.

Roqueta:

1632: Monestir de Santes Creus.

1719: Abat de Santes Creus.

1780: Monestir de Santes Creus.

Rubió:

1632: Comte de Savallà.

1717: Comte de Savallà, amb la jurisdicció segrestada pel reial patrimoni ⁵⁶.

1780: Comte de Perelada ⁵⁷.

Santa Margarida de Montbui:

1632: Jurisdicció civil de baró [Bonaventura de Lanuza i de Montbui], i mer imperi del duc de Cardona ⁵⁸.

54. Altres fonts atribueixen la titularitat del domini a Jeroni de Magarola, a qui l'Àrxiduc Carles d'Àustria havia atorgat el títol de comte de Quadrells. JOSEP RIBA I GABARRÓ: "Títols nobiliàris d'Anoia. Comte de Quadrells". *Igualada*, nº 3349 (Igualada, 24 d'octubre de 1987), p. 23.

55. "En virtud de Decreto de 26 de abril de 1776 se mandó encabezar dicho término por de jurisdicción de Dn. Joseph Magín de Magarola" (A.C.A. *Rl. Aud. Corregimientos*. Reg. 177, F. 323).

56. "El conde de Savallà era antes señor de este lugar, y oy por confiscación es de Su Magestad". ACA. *Rl. Aud. Corregimientos*. Reg. 178, F. 250. La jurisdicció sobre Rubió era posseïda per Joan Antoni de Boixadors i de Pinós, sisè comte de Savallà, partidari de l'Àrxiduc Carles d'Àustria, de qui obtingué el títol de "Grande de España", governador de Mallorca i exiliat posteriorment a Viena. ALBERTÍ: *Diccionari biogràfic*, I, pp. 316-317.

57. L'enquesta realitzada amb motiu de la visita pastoral del bisbe Artalejo, l'any 1880, atribueix el domini al "conde de Sevilla", probablement una deformació de "comte de Çavallà". Cf. PLADEVALL: *Un cens demogràfic*, p. 598. En canvi, en la indagació sobre les jurisdiccions del partit d'Igualada, realitzada l'any 1797 per ordre municipal, consta l'atribució del domini sobre Rubió al comte de Perelada (AHMI. *Fons Municipal*, Reg. 1797, F. 15, 7 de desembre de 1797). Finalment, en el manuscrit "Noticia del Principado de Cataluña...", el poble de Rubió s'atribueix en aquesta època al marquès de Cartellà (Transcripció de RECIO MARCAS: *El régimen señorial*, p. 186).

58. L'any 1633 Enric Folch de Cardona cedí a Bonaventura de Lanuza i els seus successors l'exercici del "mer imperi" o jurisdicció alta sobre el castell i terme de Montbui, el qual quedà en possessió de "quamcumque jurisdictionem

1717: Condomini entre el duc de Cardona i el comte de Plasència, amb la jurisdicció segrestada pel reial patrimoni ⁵⁹.

1780: Marquesa de Dos Aguas ⁶⁰.

Santa Maria del Camí [Veciana]:

1595: Montserrat.

1632: Monestir de Montserrat.

1717: Abat i monestir de Montserrat.

1780: Monestir de Montserrat.

Santa Maria de Miralles:

1595: Calders, barons de Segur.

1632: Baró de la Llacuna.

1717: Antoni Magarola ⁶¹.

1790:—

Sant Genís [Jorba]:

1632: Jurisdicció de baró.

1717: Comte de Robres.

1780: Comte d'Aranda.

civilem et criminalem aliam et infimam, merum et mixtum imperium, et aliam quamcumque et jura servitudes ac dominationes [...] in dicto termino de Montbuy]". AHPB. Notari Antic Servat (Major), "*Trigesimus septimus liber notularum (1630-1633)*", f. 101-112.

59. Juan de Lanuza, quart comte de Plasència, i senyor de Montbui, havia estat un fervent partidari de l'Arxiduc Carles d'Àustria, convertit en "*Grande de España*" per la seva fidelitat, i arribà a ésser nomenat president de la "*Junta de Braços*" en el transcurs del setge de Barcelona. A més del segrest de les seves possessions, entre les quals la jurisdicció sobre Montbui, li foren confiscades les rendes que obtenia a Catalunya, per valor de 800 lliures anuals, i a partir de l'any 1716 fou obligat a exiliar-se a Segòvia i a pagar 20.000 lliures de fiança pel seu estranyament. Cf. GABRIEL CASTELLÀ: "Sobre els comtes de Plasència". *Revista d'Igualada*, n° 8 (Igualada, gener de 1930), s.p. ALBERTÍ: *Diccionari biogràfic*, II, pp. 503-504. JOSEP M. TORRAS I RIBÉ: "Santa Margarida de Montbui". Dins *Història de l'Anoia*, II, pp. 21-22.

60. La jurisdicció sobre Montbui dels Marquesos de Dos Aguas provenia de la mort sense successió de Juan Antonio de Lanuza y Boxadors, per la qual cosa els dominis catalans del comte de Plasència passaren a la seva germana Maria Elena de Lanuza y Boxadors, marquesa vídua de Dos Aguas. ACA. *Sèrie Protocols Notarials (Igualada)*. Capbreu de Montbui, Reg. 845, f. 1-1v. (1770). Cf. també AHCI. *Fons Municipal*. Reg. 1797, f. 15., 7 de desembre de 1797.

61. La jurisdicció sobre Miralles havia estat comprada per Jeroni de Magarola i de Grau, jurista de Barcelona, a Guillem Ramon de Montcada, sisè marquès d'Aitona. JOSEP RIBA I GABARRÓ: "Títols nobiliaris d'Anoia. Baró de Miralles". *Igualada*, n° 3359 (Igualada, 28 de novembre de 1987), p. 26.

Sant Martí de Sesgueioles:

1632: Jurisdicció de baró [Guillem de Calders].

1717: Jaume de Copons, amb la jurisdicció confiscada pel reial patrimoni ⁶².

1780: Baró de Segur.

Sant Martí de Tous:

1632: Monestir de Sant Geroni de la Murta ⁶³.

1717: Monestir de Sant Geroni de la Murta.

1780: Monestir de Sant Geroni de la Murta.

Sant Pau de la Guàrdia [El Bruc]:

1632:—

1717: Abat de Montserrat.

1790:—

Sant Pere d'Ars [Calonge de Segarra]:

1632:—

1719:—

1780: Abat de Cardona.

Sant Pere Desvim [Veciana]:

1632: Condomini entre l'abat de Montserrat i la jurisdicció reial ⁶⁴.

1717: Condomini entre l'abat de Montserrat i la jurisdicció reial.

1790: —

62. Jaume Copons i de Calders era ja en aquesta època baró de Segur. JOSEP RIBA I GABARRÓ: "Títols nobiliaris d'Anoia. Baró de Segur". *Igualada*, nº 3337 (Igualada, 10 d'octubre de 1987), p. 29.

63. La jurisdicció havia estat comprada l'any 1505 pel monestir de Sant Geroni de la Murta a Isabel Sapllana i el seu marit Joan Ram. NARCÍS ROJAS I GODÓ: "El segle XV i els canvis nobiliaris del castell de Tous". *Tous, mil anys d'història*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1981, pp. 133-149. ELISA BADOSA COLL: "Un señorío en Cataluña durante el siglo XVI. Sant Martí de Tous". Resum de ponències del congrés *Señorio y feudalismo en la Península Ibérica* (Zaragoza, Institución Fernando el Católico, 1989), pp. 61-71.

64. En la *Descripció y compte de tots los llochs* [BC, Ms. 313], s'especifica que la jurisdicció criminal correspon al rei i la civil a l'Abat de Montserrat.

Sant Pere Sallavinera:

1595: Galceran de Foixà.
1632: Jurisdicció de baró.
1717: Bernat de Foixà.
1780: Joan de Foixà.

Seguer [Prats de Rei] ⁶⁵:

1595: Jurisdicció reial.
1632:—
1719: Jurisdicció reial.
1780:—

Segur [Veciana]:

1595: Calders, barons de Segur.
1632: Jurisdicció de baró [Miquel de Calders].
1719: Jaume Copons, amb la jurisdicció confiscada pel reial patrimoni.
1790: Ramon de Copons.

Solanelles [Prats de Rei] ⁶⁶:

1632: Jurisdicció Reial.
1717: —
1790: —

El Soler Lladrús [Calaf]:

1595: Abat de Cardona.
1632: Duc de Cardona.
1719: Duc de Cardona.
1780: Duc de Cardona.

65. Aquest lloc, juntament amb la quadra de Galí, Puigdemàger i Solanelles, fins a l'any 1788 havien format part del terme de Prats de Rei, i en endavant tingueren jurisdicció pedània pròpia. Cf. nota 37 [Galí].

66. Aquest lloc, juntament amb la Quadra de Galí, Puigdemàger i Seguer, fins a l'any 1788 havien format part del terme de Prats de Rei, i en endavant tingueren jurisdicció pedània pròpia. Cf. nota 37 [Galí].

La Torre de Claramunt:

1632: Jurisdicció civil de baró [Joan de Claramunt] i mer imperi del duc de Cardona.

1717: Condomini del duc de Cardona i Josep Ribera, amb la jurisdicció confiscada pel reial patrimoni ⁶⁷.

1790: Marquès de Gironella.

Vallbona:

1632: Jurisdicció de baró.

1717: Antoni Foixà.

1790: —

Veciana:

1595: Calders, barons de Segur.

1632: Jurisdicció de baró.

1717: Jaume de Copons, amb la jurisdicció confiscada pel reial patrimoni.

1790: Josepa de Copons i Aguilar, baronesa de Segur ⁶⁸.

Vilamajor dels Prats [Pujalt]:

1595: Calders, barons de Segur.

1632: Jurisdicció de baró.

1719: Francesc Sabater.

1780: Ramon de Copons.

Vilanova del Camí ⁶⁹:

67. Josep Antoni de Ribera i d'Espuny i Claramunt, fervent austriacista, l'any 1708 havia obtingut el títol de comte Claramunt de mans de l'Arxiduc Carles d'Àustria, i posteriorment havia actuat com a capità de la Coronela en el transcurs del setge de Barcelona. ALBERTÍ: *Diccionari biogràfic*, IV, pp. 79-80. JOSEP RIBA I GABARRÓ: "Títols nobiliaris d'Anoia. Comte de Claramunt". *Igualada*, n° 3353 (Igualada, 7 de novembre de 1987), p. 25.

68. En l'enquesta realitzada l'any 1780 amb motiu de la visita pastoral del bisbe Artalejo de Vic, la jurisdicció sobre Veciana era atribuïda a Ramon d'Aguilar. Cf. PLADEVALL: *Un cens demogràfic*, p. 602. En canvi, l'any 1791 el domini és atribuït a Maria Miquela Grimau i Aguilar, casada amb el comte Magí de Vilallonga i Saportella. RIBA GABARRÓ: *Baró de Segur*, p. 29.

69. La jurisdicció sobre Vilanova del Camí apareix com una de les més complexes i enrevesades de la comarca de l'Anoia. Era un condomini entre el duc de Cardona i el comte de Plasència, amb una frontera territorial marcada pel traçat del carrer Major, i la part del comte de Plasència havia estat segrestada per la monarquia. ACA. *Rl. Aud. Corregimientos*. Reg. 178, f. 280.

1632: Jurisdicció civil de baró i mer imperi del duc de Cardona.
1717: Duc de Cardona.
1790: —

Quadra de Vilanova del Camí:

1632: Jurisdicció civil de baró [Bonaventura de Lanuza i de Montbui] i mer imperi del duc de Cardona.
1717: Comte de Plasència, amb la jurisdicció segrestada pel reial patrimoni.
1790: Comte de Plasència ⁷⁰.

Vilanova d'Espoia [La Torre de Claramunt]:

1632: Jurisdicció civil de baró [Lluís de Foixà] i criminal del duc de Cardona.
1717: Condomini d'Antoni de Foixà i el duc de Cardona.
1790: Antoni de Foixà.

Les deficiències documentals que es poden observar en el precedent inventari de jurisdiccions ens han persuadit de que un mapa que tingués en compte solament els límits dels termes municipals actuals, o que adoptés com a marc d'estudi únicament una de les dates possibles, no seria en absolut representatiu de l'autèntica geografia jurisdiccional de la comarca de l'Anoia. És per això que hem preferit oferir les dades exhaustives en brut, aplicant els prolixes correctius documentals que en cada cas correspongessin, i individualitzar únicament les mostres que resulten veritablement significatives. En conjunt, les jurisdiccions implantades sobre la comarca de l'Anoia es distribuïen en unes proporcions que s'allunyen substancialment dels teòrics dos terços (dos senyorials i un reial) que són presentats en general com a modèlics:

70. Encara que aquesta atribució al comte de Plasència és la que surt a les respostes al "Questionari" de Zamora (BPRM. Ms. 1679, pregunta 13), en realitat la jurisdicció sobre la quadra de Vilanova del Camí era exercida en aquesta època per Maria Elena de Lanuza i Boxadors, marquesa vídua de Dos Aguas, per mort sense descendència del seu germà Juan Antonio de Lanuza i Boxadors, comte de Plasència. ACA. *Sèrie Protocols Notarials (Igualada)*. Reg. 845, Capbreu de 1770, f. 1-1v. Cf. també AHCI. *Fons Municipal*, Reg. 1797, f. 15, 7 de desembre de 1797.

Distribució de jurisdiccions sobre la comarca de l'Anoia en el segle XVIII

	Llocs	%
- Jurisdicció reial	10	12'6
- Jurisdicció nobiliària	46	58'2
- Jurisdicció eclesiàstica	17	21'5
- Condominis rei-baró	6	7'6

Dintre d'aquest marc, l'element que sens dubte crida més l'atenció és l'exigua presència del domini reial en les terres de la comarca de l'Anoia. En termes percentuals sobre el conjunt de l'inventari de jurisdiccions, el domini reial suma el 12 % del territori, i poc més si hi afegim els diversos condominis documentats, i fins i tot en el moment de la seva màxima extensió -bé que conjuntural- com a conseqüència del segrest de jurisdiccions i patrimonis nobiliàrics que foren imposats pel govern de Felip V després de la Guerra de Successió, no arribà convertir-se mai en hegemònic en la geografia jurisdiccional de la comarca ⁷¹.

Dintre del context de la jurisdicció reial, format per possessions molt modestes, mereix una atenció especial el peculiar condomini reial i baronial exercit sobre Igualada, l'únic veritablement rellevant

71. El segrest de jurisdiccions afectà a unes dues-centes persones, entre els austriacistes més destacats, els diputats que participaren en la Junta de Guerra, i els que es significaren especialment en la defensa de Barcelona durant el setge de 1713-1714. El segrest fou efectiu com a mínim fins l'any 1725, i en alguns casos especialment significats es perllongà fins l'any 1760. Sobre aquest tema, Cf. SALVADOR SANPERE I MIQUEL: *Fin de la nació catalana*. Barcelona, L'Avenc, 1905, pp. 646-647. JAIME CARRERA PUJAL: *Historia política y económica de Cataluña. Siglos XVI al XVIII*. Barcelona, Ed. Bosch, 1947, II, p. 406. VILAR: *Catalunya*, III, p. 486. JOAN MERCADER: *Els Capitans Generals. El segle XVIII*. Barcelona, Editorial Teide, 1957, pp. 96-97. ID.: *Felip V*, pp. 98-99 i 169. EDUARDO ESCARTIN SANCHEZ: "Las confiscaciones de bienes a los partidarios del Archiduque en Cataluña, bajo el reinado de Felipe V". *Studia Historica et Philosophica in honorem M. Batllori*" (Roma, 1984), pp. 229-240. Anteriorment també s'havien produït confiscacions després de la Guerra dels Segadors i durant el govern de l'Arxiduc. Cf. VIDAL PLA: *Guerra dels Segadors*, pp. 166-172. PEDRO VOLTES BOU: "Materiales para el análisis socio-económico de la Cataluña del primer cuarto del siglo XVIII". *Cuadernos de Historia Económica de Cataluña* (Barcelona, 1969-1970), pp. 332-339.

en la comarca de l'Anoia, no tant per la seva extensió territorial - irrosòria en termes comparatius-, sinó perquè havia exercit històricament la capitalitat de la sots-vegueria, i la seva possessió havia polaritzat des dels segles medievals la lluita descarnada entre els ducs de Cardona i la monarquia⁷². La jurisdicció sobre Igualada experimentà al llarg dels segles circumstàncies molt diverses i contradictòries. Des d'uns orígens en el segle X dintre del territori feudal d'Òdena, la jurisdicció sobre Igualada passà successivament a un règim de condomini amb el monestir de Sant Cugat del Vallès, perfectament estructurat des de l'any 1132, sistema de condomini que es feu extensiu a la monarquia a partir de l'any 1233 ⁷³.

La permanència d'Igualada en el domini reial es veié ratificada per successius privilegis, de Jaime I l'any 1235, de Jaume II en els anys 1299 i 1320, de Pere III en els anys 1336 i 1373 i de Martí l'Humà l'any 1392 ⁷⁴. Paradoxalment, però, resultà ser aquesta una de les promeses més solemnement reiterades, i a la vegada més freqüentment transgredides i incomplertes per la monarquia, la qual cosa ens acostaria als trets d'inseguretat jurídica i d'extrema fragilitat que adquirí en els segles successius l'exercici de la jurisdicció reial sobre el territori d'Igualada, circumstància només atenuada a partir de l'obtenció del privilegi de "carrer de Barcelona" l'any 1381 ⁷⁵. Efectivament, l'any 1298 el rei Jaume II havia atorgat la jurisdicció de per vida al vescomte Ramon Folch de Cardona; l'any 1363 el rei Pere el Cerimoniós alienà el domini sobre Igualada a favor del seu germà l'infant Ferran; l'any 1365 la jurisdicció fou cedida a Enric de

72. Sobre aquest antagonisme secular, Cf. MERCADER: *La ciutat d'Igualada*, pp. 46-47. Un mapa de les possessions feudals que encerclaren Igualada en el transcurs dels segles, a MERCADER: *Los comienzos*, p. 73.

73. ALVAREZ: *El señorío de los Ódena*, p. 47. SEGURA: *Història d'Igualada*, I, pp. 31-35, 38-39, 44, i 46-50; II, pp. 5-12. MERCADER: *La ciutat d'Igualada*, pp. 32-33 i nota 3. JOSEP VICENÇ MESTRE I CASANOVA: *Història del castell d'Òdena (Del origen al segle XII)*. Capellades, Romanya Valls, 1988, pp. 129-131 i 149-150.

74. SEGURA: *Història d'Igualada*, I, pp.49, 54, 87-88 i 97. JOSEP M.TORRAS I RIBÉ: "La batllia i la sots-vegueria d'Igualada. Aproximació a l'estudi de les jurisdiccions baronials a la Conca d'Òdena (segles XI-XVIII). *Estudis. Temes sobre la comarca de l'Anoia*, 2 (Igualada, C.E.C.I., 1985), pp. 7-9. JOAN CRUZ I RODRIGUEZ: *Els privilegis de la vila d'Igualada*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1990, pp. 47-72.

75. SEGURA: *Història d'Igualada*, I, pp. 92-98. AGUSTÍ DURAN I SANPERE: *Barcelona i la seva història*. Barcelona, Edicions Curial, 1973-1975, II, pp. 124-126. TORRAS I RIBÉ: *La batllia i la sots-vegueria d'Igualada*, pp. 9-12. CRUZ: *Els privilegis*, pp. 151-166.

Trastàmara i l'any 1373 a Maria de Portugal. I encara, durant el segle XV, Joan II pretengué alienar successivament -sense èxit- la jurisdicció sobre Igualada al vescomte de Cardona i a l'Orde de Calatrava ⁷⁶.

El darrer episodi d'aquesta complicada trajectòria jurisdiccional es produí l'any 1622, per la compra per part del municipi del domini que posseïa sobre Igualada el monestir de Sant Cugat del Vallès, per un import de 3.000 lliures barceloneses en forma d'un censal mort, que obligava al municipi al pagament d'una pensió anual de 150 lliures al monestir ⁷⁷. A partir d'aquesta compra restà definitivament configurat un irregular sistema de condomini reial i baronial sobre Igualada, exercit "pro indiviso" entre el Rei i el municipi, sistema que ens és descrit amb tot detall l'any 1788 per l'alcalde major Joaquín Gálvez en la seva resposta als "Qüestionaris" de Francisco de Zamora: "En el año de 1622 la misma villa y universidad de Igualada compró a dicho abad y monasterio la mitad de la jurisdicción y drechos correspondientes a ella, cuya compra se hizo en 22 de junio de aquel año, con auto que pasó ante Bernardo Puigvert y Pedro Carbonell, escribanos de Barcelona, la que fué aprovada por Bula Pontificia que expidió el Papa Urbano 8º en Roma a 8 de agosto de 1623, con lo que el común y ayuntamiento de esta villa quedó desde entonzes consejor con el Rey en todo lo perteneciente a la jurisdicción y señorío de ella. Y con efecto desde aquella época ha nombrado la universidad bayle de la villa con mixta jurisdicción con el subveguer que el Rey nombrava, y nombró hasta el año de 1714, y desde este año la ha continuado con el theniente de corregidor que se subrogó en lugar del subveguer" ⁷⁸.

76. SEGURA: *Història d'Igualada*, I, pp. 75-80, 83, 86, 382 i 427. TORRAS I RIBÉ: *Història de l'Anoia*, I, pp. 37-41. CRUZ: *Els privilegis*, pp. 73-75.

77. ACA. *Monacals*. Reg. 1481, "Igualada. Acte del Cens que correspon tots los anys lo Comú de Igualada a la Pabordia del Panadés, rebut en poder del Dt. Bernat Puig, notari de Barcelona, als 22 de juny de 1622. Creat éssent Paborde lo lltre. Sor. Dn. Fr. Joseph de Planella", 17 folis. Cf. una descripció del procés de compra en TORRAS I RIBÉ: *La batllia i la sots-vegueria d'Igualada*, pp. 12-13.

78. BPRM. Ms. 2468, resposta n° 25.

Aquesta “ficció senyorial” sobre Igualada, com l’anomenava Mercader, superà amb èxit la implantació de la Nova Planta borbònica, i encara a començaments del segle XIX aquest irregular condomini jurisdiccional es mantenia intacte i plenament operatiu, bé que no pas sense tensions i conflictes, especialment entre el batlle baronial i l’alcalde major, situació reiteradament denunciada per aquest darrer, representant de la jurisdicció reial, que constantment veia disminuïdes la seva autoritat i atribucions: “Por ser [dicha villa] Barón y Señor Jurisdiccional de si misma, procuran los vecinos de ella ajar, desmembrar, y reducir la Jurisdicción Real y enchansar [sic] o engrandecer la suya baronal”⁷⁹. El condomini reial i baronial sobre Igualada es mantingué en vigor fins el final de l’Antic Règim, l’any 1825, una vegada ja definitivament abolides les jurisdiccions senyorials⁸⁰.

El revers de la medalla de l’escassa implantació de la jurisdicció reial a la comarca de l’Anoia seria l’omnipresent extensió dels dominis dels vescomtes de Cardona, un dels grans feudaters catalans⁸¹, que encara en el segle XVIII, sota la titularitat de la casa ducal de Medinaceli, acaparaven més de la meitat de les terres de la comarca, amb dues grans zones d’implantació: al nord, comprenien bona part dels pobles dels altiplans de Calaf, que formaven l’anomenada vegueria de la Segarra, annexe als dominis patrimonials de la casa de Cardona, i en el centre de la comarca ocupaven gairebé

79. ACA. *Junta Superior de Cataluña*, caixa nº 41, memorial de protesta de l’alcalde major (1809), s.f. Sobre la conflictivitat generada per aquest peculiar sistema de condomini durant el segle XVIII. Cf. MERCADER: *Los comienzos*, pp. 80-86.

80. Descripció del plet de derogació del sistema de condomini sobre Igualada, en JOSEP M. TORRAS I RIBÉ: “Un plet jurisdiccional a les darreries de l’Antic Règim”. *Miscellanea Aqualatensis*, nº 2 (Igualada, C.E.C.I., 1974), pp. 119-137.

81. JOAN SERRA VILARÓ: *Història de Cardona*. Tarragona, Sugrañes Hnos. Editores, 1966, I, *passim*. A finals del segle XVIII els dominis dels Cardona-Medinaceli sumaven aproximadament una sisena part de les terres senyorials catalanes, i tenien una extensió superior al conjunt de la jurisdicció reial. VILAR: *El fin de los elementos feudales*, p. 80. Aproximacions cartogràfiques a aquestes possessions en RECIO MARCAS: *El régimen señorial*, mapa entre les pàg. 38 i 39. CAMINAL *et alii*: *Moviment de l’ingrés senyorial*, p. 53. MONTSERRAT CARBONELL I ESTELLER: “Plets i lluita antisenyorial. El Ducat de Cardona a les acaballes de l’Antic Règim”. *Pedralbes*, nº 3 (Barcelona, Departament d’Història Moderna, 1983), pp. 267 i 272.

la totalitat de les terres de la Conca d'Òdena, excepte el terme d'Igualada, tal com es pot veure representat en el següent mapa:

Possessions dels Cardona-Medinaceli a la comarca de l'Anoia durant el segle XVIII

En realitat les possessions de la casa de Cardona a la comarca de l'Anoia s'havien format per mitjà d'un lent procés d'absorció de diverses jurisdiccions menors a partir dels dominis originaris d'Òdena i Claramunt ⁸², i en el segle XIV s'havia configurat ja com un bloc compacte, l'anomenada "baronia de la conca d'Òdena", formada pels castells d'Òdena, Claramunt, Montbui, Castellolí, Carme, Vilanova del Camí i Orpí. A aquests dominis s'hi haurien d'afegir encara els senyorijs de Tous, Jorba, Rubió, Miralles, la Llacuna, Fiol, Capellades, l'Espelt, Vilanova d'Espoia, etc., que per conductes diversos havien esdevingut també en algun moment en el transcurs dels segles feudataris dels ducs de Cardona ⁸³.

Les possessions dels Cardona-Medinaceli incloses dintre de la baronia de la Conca d'Òdena mostren una extraordinària permanència en el temps, i excepte l'alienació en alguns casos del "mixte imperi" - Montbui, Orpí, la Torre de Claramunt, la Quadra de Vilanova del Camí, etc.- és mantingueren íntegrament en els seus límits medievals fins a finals del segle XVIII: "El Exmo. Sor. Duque de Medinaceli, por la Conca de Ódena y sus agregados contiene el crecido número de catorze pueblos apostados los más a las inmediaciones de esta villa [de Igualada]"⁸⁴. El conjunt d'aquests territoris eren governats per un procurador jurisdiccional resident a Igualada ⁸⁵, i els drets cobrats a finals del segle XVIII sobre el conjunt dels dominis dels Cardona-Medinaceli a la comarca de l'Anoia (baronia de la Conca d'Òdena,

82. JOSEP RIBA I GABARRÓ: *Un vilatge dels Cardona-Medinaceli a Catalunya*. Barcelona, Rafael Dalmau Editor, 1968, 61 p. MARIA DEL CARMEN ALVAREZ: *La Baronia de la Conca d'Òdena*. Barcelona, Fundació Noguera, 1990, 289 p. *passim*. MESTRE: *Història del castell d'Òdena*, *passim*.

83. Sobre aquestes possessions existeixen diversos inventaris a l'Arxiu Ducal de Medinaceli [ADM], de Sevilla. Cf. *Libro de noticias pertenecientes al castillo de Ódena y sus feudos y castellanías de mucha importancia* [s. XVIII]. BERNAT JOSEP LLOBET: *Recopilación del vizcondado de Villamur, Conca de Ódena, Arbeca, Iuneda, Oriola y lugares y rentas empeñadas* [1665]. FRANCISCO SERRANO CABRERA: *Brebe resumen de los Derechos, Regalías y Rentas que el excelentísimo señor Duque de Medinaceli, mi señor, goza en sus estados Ducado de Cardona y Marquesado de Aytóna en este Principado de Cataluña, con otras noticias que facilitan el mejor servicio a dichos estados* [1783]. Citats per ALVAREZ: *La baronia de la Conca d'Òdena*, pp. 13-37.

84. AHCI. *Fons Municipal*. Reg. 1797, f. 15, 7 de desembre de 1797.

85. Segons la resposta de Joaquín Gálvez als "Qüestionaris" de Zamora, "las causas de la baronía de la Conca de Odena se siguen en el tribunal del citado comisario general en esta villa de Igualada [...] y en la asesoría general del Duque de Medinaceli que está en Barcelona". BPRM. Ms. 2468. Resposta nº 143.

vegueria de la Segarra i la Lacuna), consistents en censos, delmes, tasques, quísties, monopolis, herbes i altres rendes, reportaven uns ingressos de més de vint mil lliures anuals ⁸⁶.

La resta de dominis senyorials sobre la comarca de l'Anoia, com es dedueix de l'inventari precedent, formaven durant el segle XVIII un bigarrat mosaic de més de cinquanta jurisdiccions menors, de característiques i extensions molt diverses. En conjunt destacaven les possessions d'exponents de la petita noblesa catalana (els Aguilar, Foixà, Segur, Copons, Moixó, Savallà, Santa Coloma, Perelada, etc.), d'algunes cases nobiliàries d'altres regnes de la monarquia, especialment aragonesos (Aranda, Plasencia, Dosaguas), així com determinades institucions religioses, com el monestir de Montserrat (10 jurisdiccions), l'abat de Cardona, el monestir de Sant Cugat del Vallès, l'abadessa de Pedralbes, l'orde de Sant Joan de Jerusalem, el monestir de Santes Creus, i el monestir de Sant Jeroni de la Murta. A causa de presentar aquests dominis una molt desigual distribució sobre el territori, pensem que resulta desaconsellable el seu cartografiat.

86. En concret, l'import de les rendes sobre aquests territoris havien passat de 13.750 lliures l'any 1772 a 21.826 lliures l'any 1799. Cf. la sèrie completa d'aquests ingressos, entre 1767 i 1837, a CAMINAL *et alii*: *Moviment de l'ingrés senyorial*, pp. 63-72.